

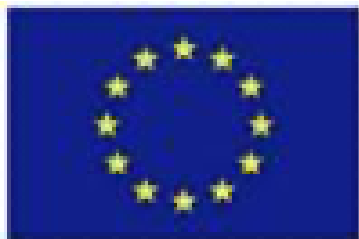
**Maynooth
University**
National University
of Ireland Maynooth

Doktryna skutecznej ochrony sądowej w orzecznictwie TSUE

Akademia Prawa Europejskiego, 21 czerwca 2021 r.

Prof. Tobias Lock, Katedra Prawa UE i Praw Podstawowych im. Jeana Monneta

@tobiaslock

Finansowane w ramach Programu UE „Sprawiedliwość” na lata 2014-2020

Treść niniejszej publikacji odzwierciedla wyłącznie poglądy autora i jest jego / jej wyłączną odpowiedzialnością. Komisja Europejska nie przyjmuje odpowiedzialności za ewentualne wykorzystanie niniejszych informacji.

Omówienie

1. Skuteczna ochrona sądowa w prawie UE
2. Zasada równoważności
3. Zasada skuteczności
4. Studium przypadku I: Azyl
5. Studium przypadku II: Europejski nakaz aresztowania (ENA)
6. Studium przypadku III: Pomoc prawna

Prawo do skutecznego środka prawnego [odwoławczego]: przed wejściem w życie traktatu lizbońskiego

**Prawo do skutecznego środka prawnego [odwoławczego] = ogólna zasada
prawa UE:**

„Należy przede wszystkim podkreślić w tym względzie, że Europejska Wspólnota Gospodarcza jest Wspólnotą opartą na rządach prawa, ponieważ ani jej państwa członkowskie, ani jej instytucje nie mogą uniknąć kontroli zgodności przyjętych przez nie środków z podstawową kartą konstytucyjną, jaką jest Traktat”. (Sprawa 294/83 *Les Verts*, pkt 23)

Wynika z tego – prawo do skutecznej ochrony sądowej:

- przeciwko środkom przyjętym przez instytucje UE
- przeciwko środkom przyjętym przez państwa członkowskie

Skuteczny środek prawny [odwoławczy] przeciwko środkom państw członkowskich

Sprawa 222/84 *Johnston przeciwko Chief Constable of RUC* (bezpośrednia dyskryminacja ze względu na płeć)

- Przepis zawarty w północnoirlandzkich przepisach dotyczących dyskryminacji ze względu na płeć, zgodnie z którym sądy muszą przyjąć jako dowód rozstrzygający uzasadnienie oparte na „ochronie bezpieczeństwa narodowego lub ochronie bezpieczeństwa publicznego lub porządku publicznego”, stanowił wyłączenie kontroli sądowej i był sprzeczny z prawem do skutecznego środka prawnego [odwoławczego].

Skuteczny środek prawny [odwoławczy] przeciwko środkom państw członkowskich

Sprawa 222/86 *Heylens* (swobodny przepływ pracowników)

- Decyzja, zgodnie z którą belgijska licencja trenera piłki nożnej nie jest równoważna licencji francuskiej, a zatem trener nie może pracować jako trener piłki nożnej we Francji, została wydana bez uzasadnienia i nie może być zaskarżona do sądu.
- TSUE: „Ponieważ swobodny dostęp do zatrudnienia jest prawem podstawowym, które Traktat przyznaje indywidualnie każdemu pracownikowi we Wspólnocie, istnienie środka prawnego [odwoławczego] o charakterze sądowym od każdej decyzji organu krajowego odmawiającej skorzystania z tego prawa jest niezbędne w celu zapewnienia jednostce skutecznej ochrony jej prawa”.

Prawo do skutecznego środka prawnego [odwoławczego] po wejściu w życie traktatu lizbońskiego

Art. 47 ust. 1 KPP: Każdy, kogo prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, **ma prawo do skutecznego środka** prawnego [odwoławczego] przed sądem, zgodnie z warunkami określonymi w niniejszym artykule.

Art. 51 ust. 1 CKPPFR: Postanowienia niniejszej Karty mają zastosowanie do instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii przy poszanowaniu zasady pomocniczości oraz **do Państw Członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim stosują one prawo Unii.**

Sondaż

Czy kiedykolwiek w swojej praktyce sądowej zetknąłeś się z art. 47 KPP?

- 1) Tak
- 2) Nie

Krajowa autonomia proceduralna

- Prawa wynikające z prawa UE są w większości przypadków egzekwowane przez sądy krajowe
- Sądy krajowe stosują krajowe prawo procesowe, takie jak
 - ograniczenia czasowe
 - zasady dotyczące legitymacji czynnej
 - maksymalna kwota odszkodowania, która może zostać przyznana
 - zasady dowodowe
 - odwołania
- Prawo UE respektuje krajową autonomię proceduralną, ale istnieją **napięcia związane z dążeniem do zapewnienia równego stosowania** prawa UE we wszystkich państwach członkowskich UE
- **Ograniczenia zatem:**
 - zasada równoważności
 - zasada skuteczności

Zasada równoważności

Sprawa 33/76 *Rewe Zentralfinanz*

- Skarżąca spółka uiściła opłaty za kontrole w ramach przywozu francuskich jabłek do Niemiec
- Spółka domaga się zwrotu tych opłat, ponieważ zostały one nałożone z naruszeniem prawa UE
- Jednakże: upłynął krajowy termin na zakwestionowanie zarzutów (a tym samym na zażądanie zwrotu pieniędzy)

Sąd:

- Wobec braku wspólnych zasad, to przepisy krajowe określają warunki proceduralne dla powództw ...
- ... pod warunkiem, że warunki te nie mogą być mniej korzystne niż te odnoszące się do podobnych działań o charakterze krajowym

Zasada równoważności

Równoważność oznacza zatem:

- nie może istnieć mniej korzystna procedura w prawie krajowym dla roszczeń z zakresu prawa UE w porównaniu z roszczeniami krajowymi (= zasada niedyskryminacji)
 - ORAZ oznacza to, że państwa członkowskie nie są zobowiązane do tworzenia nowych środków prawnych [odwoławczych]
- Kontekst: tworzenie nowych środków prawnych [odwoławczych] należy do prawodawcy Unii, a nie do Trybunału

Zasada skuteczności

- Środki prawne [odwoławcze] dostępne na mocy prawa krajowego muszą być „skuteczne”
 - jest to potencjalnie bardzo inwazyjne
- *Sprawa 14/83 von Colson i Kamann*
 - jeżeli państwo członkowskie zdecyduje się na karanie naruszeń dyrektywy w sprawie równego traktowania, musi zapewnić, że wszelkie odszkodowania „są skuteczne i mają skutek odstraszający”
- *Sprawa C-177/88 Dekker*
 - odmowa zatrudnienia kobiety w ciąży przez pracodawcę
 - zgodnie z prawem niderlandzkim: wymóg winy
 - **Trybunał**: wymóg winy dla roszczenia o zadośćuczynienie podważałby dyrektywę (tj. sąd krajowy nie może jej stosować)

Zasada skuteczności

Możliwe konsekwencje:

- **przeszkody proceduralne**, np. terminy, mogą wymagać pominięcia (np. w celu nadania pełnej skuteczności dyrektywie – sprawa C-208/90 *Emmott*)
- może okazać się konieczne odstąpienie od stosowania przeszkody **proceduralnej w odniesieniu do kwoty odszkodowania**, które może zostać zasądzone przez sąd (sprawa C-271/91 *Marshall II*)
- **środki prawne [odwoławcze] mogą wymagać dostosowania**, tak aby mogły być przyznawane przeciwko podmiotom, które w innym przypadku byłyby odporne na takie środki (np. w Anglii nie można było wydawać nakazów przeciwko Koronie (=państwu) do czasu sprawy C-213/89 *Factortame*)

Zasada skuteczności

Obecne podejście: dostosowanie do kontekstu i wyważenie interesów

Sprawy C-430 i 431/93 *van Schijndel*

- zaskarżenie obowiązkowego funduszu emerytalnego
- argument: sąd krajowy powinien być z urzędu zbadać zgodność przepisu krajowego z unijnym prawem konkurencji
- **Pytanie do ETS:**
 - czy sąd krajowy powinien rozpatrywać kwestie związane z prawem Unii, nawet jeśli żadna ze stron postępowania ich nie podnosiła?
 - nie w niderlandzkim prawie procesowym
- **ETS uznał, że w postępowaniu cywilnym sądom krajowym przyznaje się rolę pasywną**
 - a prawo Unii nie zobowiązuje ich do podniesienia z urzędu kwestii dotyczącej naruszenia prawa Unii, jeżeli zbadanie tej kwestii zobowiązywałoby je do rezygnacji z biernej roli, jaką przypisuje im krajowe prawo procesowe
- **Co jest decydujące:** szczególne okoliczności sprawy

Sondaż

Czy uważają Państwo, że orzecznictwo TSUE zachowuje właściwą równowagę między krajową autonomią proceduralną a prawem do skutecznego środka prawnego [odwoławczego] na mocy prawa UE?

- 1) Tak
- 2) Nie

Studium przypadku I: sprawy dotyczące azylu

Sprawa C-562/13 *Abdida*:

- skarżący cierpiący na poważną chorobę, który ma zostać odesłany do państwa trzeciego
 - niebezpieczeństwo, że nie otrzyma odpowiedniej opieki medycznej
 - w wyjątkowych przypadkach – gdy wynikałaby z tego poważna i nieodwracalna szkoda – może to oznaczać naruszenie art. 4 KPP (niehumanitarne i poniżające traktowanie)
- w związku z tym z art. 47 KPP wynika *między innymi*, że odwołanie musi mieć skutek zawieszający

Jednakże:

Sprawa C-239/14 *Tall*

- brak skutku zawieszającego odwołanie od decyzji o odmowie dalszego rozpatrywania wniosku o udzielenie azylu jest zgodne z art. 19 ust. 2 i art. 47 KPP, ponieważ decyzja ta nie powoduje wydalenia skarżącego z kraju

Studium przypadku II: Europejski nakaz aresztowania (ENA)

Sprawa C-648/20 PPU *PI*

- Decyzja ramowa w sprawie ENA powinna być interpretowana w świetle art. 47 KPP
- skutek: jeżeli zarówno krajowy nakaz aresztowania, jak i europejski nakaz aresztowania wydaje prokurator, to zasada skutecznej ochrony sądowej wymaga, aby **przed** wykonaniem ENA istniała możliwość kontroli sądowej albo ENA, albo decyzji, na której się on opiera.

Sprawa C-414/20 PPU *MM*

- jeżeli zgodnie z krajowym prawem proceduralnym we wnioskującym państwie członkowskim wydanie ENA nie może zostać zakwestionowane, art. 47 KPP wymaga, aby sąd wezwany do wydania orzeczenia na późniejszym etapie miał możliwość przeprowadzenia pośredniej kontroli warunków, na jakich wydano ENA

Studium przypadku II: pomoc prawna

Sprawa C-279/09 DEB

Czy prawo do skutecznego środka prawnego [odwoławczego] oznacza prawo do pomocy prawnej (w celu egzekwowania praw wywodzących się z UE) dla osób prawnych?

TSUE: rozstrzygnięcie należy do sądu krajowego

Kryteria:

„przedmiot sporu; czy skarżący ma uzasadnione szanse powodzenia; znaczenie tego, co jest zagrożone dla skarżącego w postępowaniu; złożoność prawa właściwego i procedury; oraz zdolność skarżącego do skutecznej reprezentacji. W celu dokonania oceny proporcjonalności sąd krajowy może również wziąć pod uwagę wysokość kosztów postępowania, na poczet których należy wpłacić zaliczkę, oraz to, czy koszty te mogą stanowić przeszkodę nie do pokonania w dostępie do sądu”.

Czas na Q&A

**Maynooth
University**
National University
of Ireland Maynooth